

EL GURRI. EL PONT DEL BRUGUER

SORTIDES AL MEDI

Esquema d'ús

V2012

IDENTIFICACIÓ DE L'ACTIVITAT	
PROGRAMA / EQUIPAMENT Programa Educatiu de Medi Ambient de Vic	MODALITAT DE VISITA / ACTIVITAT Sortides al medi
SERVEI / TIPOLOGIA DE PÚBLIC Cicle superior de primària, primer cicle d'ESO i UEC	TÍTOL DE L'ACTIVITAT EL GURRI. El pont del Bruguer
DOCUMENTS RELACIONATS Full de valoració Fitxa de l'alumne	

CONTINGUTS DIDÀCTICS
CONCEPTE GENERAL Espais verds
<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir l'entorn verd de Vic • Identificar la diversitat en un riu • Identificar espècies vegetals més importants • Fomentar actituds positives de respecte cap el patrimoni natural
CONTINGUTS <ul style="list-style-type: none"> • Els espais verds. • La diversitat de flora i fauna. • L'observació de l'entorn. • La interpretació de mapes. • La conservació del patrimoni natural.
ÀREES CURRICULARS Primària: Coneixement del medi natural, social i cultural Secundària: Ciències de la naturalesa

DETALLS TÈCNICS	
ESP AIS Itinerari Gurri	RECOMANACIONS <ul style="list-style-type: none"> - Omplir full de valoració responsable - Propostes de millora, dubtes o consultes Us agraiem que ho envieu a: programamediambient@vic.cat
RECURSOS HUMANS Professorat	
NOMBRE RECOMANAT DE PARTICIPANTS	DURADA

Grup classe	2 hores
RECURSOS MATERIALS PEL PROFESSOR/A: Motxilla amb material per treball de camp: Cinta mètrica Pal mètric de fondària Termòmetre Safates Coladors Pots de vidre Taps de suro Lupes Prismàtics (reserva prèvia per mail o telèfon)	RECURSOS MATERIALS PER GRUP I/O USUARI/A: <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa de l'alumne (1 per alumne) • Mapa del recorregut (1 per grup) • Fitxa fulles (1 per grup) Cal que cada grup classe porti: <ul style="list-style-type: none"> • Estoig i suport • Botes d'aigua (2 parells per grup) • Càmera fotogràfica

DESENVOLUPAMENT PAS A PAS

SEQÜÈNCIA DE L'ACTIVITAT

El riu Gurri neix prop del Matagalls, al massís del Montseny, i té com a afluent el riu Mèder. Desemboca al riu Ter després de travessar Vic per l'est. El topònim *Gurri* està relacionat amb el color predominant de les seves aigües en llengua bascoibèrica (*gurri*, *gorri*: 'rogenc', 'roig').

El riu va patir un deteriorament important amb el desenvolupament de les indústries de la pell a la ciutat. Aquest fet ha motivat l'Ajuntament a impulsar un projecte de recuperació de l'espai fluvial, atesa la seva importància ecològica com a connector o corredor verd.

El recorregut segueix l'itinerari senyalitzat del riu Gurri, des del pont del carrer Indústria fins al pont del Bruguer. El punt de trobada amb el grup és a la rotonda del pont del carrer Indústria. Es recomana que facin un reportatge fotogràfic del més destacat. Al llarg de l'itinerari es faran diverses parades per conèixer la flora i fauna de ribera, l'ecosistema fluvial i el projecte de restauració del riu.

L'activitat proposada es desenvoluparà seguint l'estructura següent:

L'educador/a distribueix el material (guions i fitxes) i comenta la metodologia de treball: es faran parades per recopilar informació per completar el guió i es situaran en el mapa les parades realitzades, seguint les orientacions de l'educador/a. Al llarg de l'itinerari s'identificaran arbres de ribera. Ocells del riu i dels conreus.

Parada 1 (a l'inici del recorregut)

S'introdueix l'espai, el riu Gurri. Es comenten aspectes relacionats amb el riu (on neix, afluents, característiques del riu). Què és un riu, com ha de ser. Les parts del riu (zona inundable, llera, marge dret/marge esquerra).

I el projecte de restauració:

La recuperació de l'espai fluvial s'inicia l'any 2001 i consta de diferents fases. Actualment l'espai restaurat va des del pont del Bruguer fins al parc Xavier Roca i Viñas, que connectarà amb la font de Sant Pere i també la font dels Freres. Les actuacions desenvolupades són:

- Eliminació dels horts il·legals instal·lats principalment al marge esquerre.
- Neteja i gestió de les deixalles que ocupaven el recorregut.
- Recuperació dels marges i subjecció dels talussos.

- Plantació de 994 arbres i 500 arbustos per recuperar el bosc de ribera original (verns, salzes, freixes, àlbers, pollancre, etc.).
- Condicionament d'un camí o sender, apte per al pas de persones i bicicletes, que inclou un petit pont de fusta, bancs i papereres.
- Renovació i ampliació de la senyalització, amb el nom de les diferents espècies plantades i amb mapes de situació que ajuden a fer un ús educatiu de l'espai.

Actualment s'estan eliminant les acàcies (robínies) ja que es tracta d'una espècie al·lòctona que competeix amb la de ribera. Per fer-ho es fan servir dues tècniques:

- Mort en peu. Consisteix en extreure una anella d'escorça, això debilita l'arbre i acaba morint. Després es tala.
- Talar i injectar herbicida per matar l'arrel.

Parada 2 (on hi ha els pollancre alts)

Comentem:

- La vegetació plantada i l'autòctona al llarg del recorregut.
- Diferències entre el marge dret i esquerra. Com el riu ha marcat els límits de creixement de la ciutat.
- El Meandre del Pas. Com s'ha format. Es veu molt bé el meandre (abans eren dos braços i un ha desaparegut, és veu per la línia de pollancre).
- Vegetació (prop dels salzes): bogues, canyes i canyís, salzes, roures.

Parada 3 (on hi ha la platgeta)

Es parteix el grup en dos, una part fa les mesures a l'aigua i l'altre part fa l'observació de macroinvertebrats. Després faran canvi de tasques.

- Estudi del riu:
Quantitat d'aigua. Hi ha corrent d'aigua / No hi ha corrent/Desnivell.
Es mesuraran paràmetres físics del riu. Estat de l'aigua: bruta – neta. Fa mala olor? Agafem una mostra i observem la transparència i l'olorem.
Mesurem la temperatura de l'aigua.
Com és el fons? Presència d'algues a ull nu? Hi ha brutícia pels voltants?
Mesurem la velocitat, amplada i fondària (només en el cas dels IES).
- Observació de macroinvertebrats. Es valorarà la qualitat de l'aigua mitjançant els macroinvertebrats com a indicadors biològics. Ho relacionem amb la contaminació de l'aigua. Benefici de les depuradores.

Parada 4 (al bosc de ribera/pont de Ferro)

Es comparà el bosc de ribera amb els diferents punts del recorregut, valorarem el seu estat de conservació:

- Fauna: ànecs i polles d'aigua. So dels ocells
- Bosquet de ribera adult. Característiques (llum, color i olor del sòl, vegetació).
- Elements d'interès arquitectònic: el pont de Ferro.
- Pollancreda (a l'altre cantó del pont)

Parada 5 (al pont del Bruguer)

Es comentaran:

- Elements d'interès arquitectònic: el pont del Bruguer.
- La vegetació i fauna d'aquest tram.
- La roureda del Cantarell.

PER A SABER-NE MÉS

Podeu trobar informació d'interès a:

- Recorreguts ambientals de Vic - Ajuntament de Vic. <http://www.victurisme.cat/>
- Catàleg d'arbres i arbredes – Ajuntament de Vic (veure annex).
- Info pont de Ferro i pont del Bruguer. Ajuntament de Vic.
- Agència Catalana de l'Aigua. <http://aca-web.gencat.cat/aca>
- Programa de qualitat ecològica dels rius. <http://ecobill.diba.cat/>
- Projecte Rius. <http://www.projecterius.org/>
- Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu Industrial del Ter. <http://www.mitmanlleu.org>

ANNEX

El 9NOU.cat – 03/-04/2010

El **Meandre del Pas** és una zona actualment convertida en zona agrícola, i més recentment creuada pel vial del Bruguer, que es pretén recuperar com a espai natural. De fet, no es tracta tant de recuperar el meandre que es va fer desaparèixer artificialment l'any 1935, sinó de plantar-hi una roureda i reperfilat el rec que ja hi passa actualment i que va a parar al Gurri, plantant-hi la corresponent vegetació de ribera al seu entorn.

El meandre no es pot recuperar, ja que la zona inundable que ja hi ha ara s'ampliaria i afectaria la zona construïda i els vials més propers. Tampoc s'hi vol fer un parc urbà per anar a passeig, tot i que sí que s'hi marcaran alguns camins, bàsicament pensats per anar-hi a fer observacions de fauna. "No serà de lliure circulació tot el tros, no hi posarem ni bancs", especifica Mercè Vidal (PSC), regidora de Medi Ambient.

L'estudi del projecte ha anat a càrrec del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis del Museu Industrial del Ter de Manlleu. S'hi proposen diverses actuacions. Per una banda, el reperfilat del rec que neix de sota terra, on hi ha la font del Pas, colgada fa anys sota els camps de cultiu. A l'entorn d'aquest reperfilat del torrent s'hi plantaria un bosc de ribera i llera fluvial: 677 verns, 565 salzes, 565 freixes, 339 avellaners i 113 aranyoners. A l'interior del reperfilat és on hi hauria, a banda i banda del vial del Bruguer, una nova roureda, amb 1.273 roures plantats, però també 382 freixes, 128 oms, 255 tells, 255 aurons i 255 blades. A l'entorn d'on hi havia l'antiga font del Pas s'hi deixaria una zona de 3.130 metres quadrats d'aiguamolls. En total, la zona té 75.533 metres quadrats.

El cost de l'actuació es calcula a l'entorn dels 150.000 euros, pels quals s'espera trobar finançament. Pel que fa als terminis, el tret de sortida el donarà l'aprovació del POUM, ja que els terrenys tenen la qualificació de residencial. El POUM els retornarà el d'espai natural protegit. Des de l'Ajuntament destaquen que els tècnics els asseguren que la zona pot ser d'una riquesa faunística també molt important. També s'hi col·locaran plafons explicatius per a les escoles i caixes nius per als ocells.

La zona del Meandre del Pas que ara es vol recuperar és a tocar de l'anomenada "platja de Vic", segons li han explicat a Mercè Vidal gent gran "que diu que s'hi anaven a banyar". Els sediments que hi deixava el Gurri en facilitaven la conversió en zona de bany.

El del Pas és el meandre més extens i tancat del Gurri al seu pas per la Plana de Vic abans d'anar a parar al Ter. Fa una volta de 895 metres gairebé sencera, pràcticament de 360 graus a l'entorn de l'anomenada Devesa del Pla. El 1935, però, possiblement després de l'enèsim cop de riu, es va redirigir el curs del Gurri, adreçant-lo i fent-lo fora del meandre a través de la construcció d'una escullera encara avui visible. El petit rec que hi ha quedat i els pollancre del seu entorn –que seran arrencats– són el que queda de l'antic meandre.

La recuperació del Meandre del Pas com a espai natural ha estat possible gràcies a una de les

caramboles que, a partir de les al·legacions d'ICV, ha pogut fer el tinent d'alcalde d'Urbanisme, Xavier Solà (CiU).

L'espai, actualment qualificat com a residencial, serà la zona verda del futur macropolígon que Vic i Folgueroles volen fer com a ampliació del de Malloles. La nova figura jurídica del polígon discontinu permet concentrar el verd del macropolígon en una altra zona, a canvi d'oferir terreny industrial als actuals propietaris des terrenys del Meandre del Pas, la societat Sacresa, que els va comprar a Colomer Munmany.

1. ROUREDA DEL CANTARELL

Nom popular de l'espècie principal: Roure Martinenc

Nom científic de l'espècie principal: *Quercus pubescens*

Altres espècies presents: freixes, àlbers

•Ubicació

Afores de Vic. Darrera de la masia anomenada el Cantarell, prop del camí fluvial del Gurri.

UTM: x,y:440498,4043299

• Raons de catalogació

Les dimensions, el desenvolupament del seu port i el testimoni del passat forestal

•Dades de l'arbreda

Alçada mitjana: 17-25m.

Volta de canó dels exemplars: Uns 50 exemplars fan més de 2m, dels quals 12 arriben als 3m.

Volta de soca dels exemplars: 2-3m

• Condicions de l'entorn

Es troba formant part d'un bosc natural que hi ha darrera del Cantarell. Aquesta arbreda va resseguint el petit torrent de Sant Martí.

Actualment l'arbreda es pot considerar una devesa ja que durant una època de l'any el bestiar hi pastura el sotabosc fet que provoca que no hi trobem les espècies típiques que acompanyen als roures.

•Comentaris

Aquesta fabulosa roureda, ocupa aproximadament una hectàrea i mitja de terreny.

Als mesos d'estiu pasturen el bestiar boví del mas Cantarell. Això provoca que la roureda estigui encerclada per un filat i a més que sota els arbres creixi herba.

Alguns dels roures que observem en aquest indret ja serien catalogables per ells sols, tan per la seva increïble alçada com per la seva volta de canó.

Encara que les rouredes haurien d'abundar al terme municipal de Vic, aquestes han quedat restringides a zones no aptes per la agricultura, com són les de fort pendent, de difícil accés o les planes d'inundació dels cursos d'aigua.

2. SAÜC DEL CAMÍ FLUVIAL DEL GURRI

Nom popular més estès: Saüc

Nom popular osonenc: Sugué

Nom científic: Sambucus nigra

Família: Caprifoliàcies

• Ubicació

Espai periurbà. Es troba a la vora dreta del riu Gurri, en el passeig fluvial que va de la zona de Sant Llätzer fins al Pont de Ferro.

UTM: x,y: 439872, 4642898

• Raons de catalogació

Les dimensions, el desenvolupament del seu port i el testimoni del passat forestal.

• Dades de l'arbre

Alçada: 5,50m

Volta de soca: 2,40m

Alçada de la primera ramificació: Des del terra

Nombre de branques a la primera ramificació: Té 4 besses de 0,70 a 1m.

• Condicions de l'entorn

Es troba a la mateixa ribera del riu, en el camí fluvial del riu Gurri.

• Comentaris

És un arbre de poc més de 40 anys, que té molta presència a la vora del Gurri. És una espècie molt abundant en el sotabosc de ribera. Les persones han influït positivament en la seva abundància per les seves propietats remeieres. Es diu que totes les cases de pagès de Vic tenien un Saüc a prop. A la comarca d'Osona trobem un exemplar protegit a Torelló, anomenat Saüquer de Masllorç, que té uns sorprenents 2,38 m de volta de canó i que és el de major mida registrat a Catalunya. Aquest fet demostra la importància i l'abundància d'aquesta espècie de petites dimensions a la comarca d'Osona.

Els joves de la plana segons Sergi Fortet, veí de Roda i vigatà de naixement, utilitzaven els saüquer per elaborar el que ells anomenaven "petadores", un estri per jugar que imitava a una escopeta. Es tractava de tallar un tros de tronc de l'arbre i aprofitar que el centre, que és més tou, es podia buidar amb facilitat. Aleshores per un costat s'introduïa un aglà i amb un petit palet s'empenyia fins que gairebé sortia per l'altre cantó. Aleshores s'havia de introduir un nou aglà que creava pressió i feia sortir el primer amb gran soroll i velocitat. Aquesta joguina tradicional local, augmenta la popularitat de tots els saüquers vells que es preserven a dia d'avui. Molta gent gran pot tenir un vincle amb algun d'ells per haver elaborat un estri tan enginyós en la seva infantesa.

